

Metró-mérleg

1971 volt a metró életében az első teljes év, amikor január 1-től december 31-ig „egyhuzamban” részt vettek szerelvényei a budapesti tömegközlekedés lebonyolításában. Ezért is érdekes az a statisztika, amely a tavalyi utasforgalomról készült. Eszerint 1971-ben több mint 90 millió utaztak a metróon. Az utasszámlálások adatai azt mutatják, hogy naponta reggel 6 és 7 óra között mintegy 65–67 ezren szállnak fel a szerelvényekre, s a többség a Keleti-pályaudvari megállóig utazik. Tavaly a legnagyobb havi forgalmat egyébként augusztusban és szeptemberben jegyezték fel. E több mint 20 milliós forgalomban azonban jelentős szerepet játszott a vadászati vilákiállítás.

Érdekes adat: a vonatok oda-vissza egy év alatt összesen 1517172 kilométert tettek meg. A felmérések tapasztalatai igazolják, hogy a metró hét állomása közül a legnagyobb forgalmat a Fehér úti bonyolítja le.

A nők térhódítása

A női egyenjogúság kérdése egyidős az emberiség történetével, de még ma is sok a tennivaló ezen a téren. Ezt talán legélesebben igazolja az a tény, hogy a közismerten magas életszínvonalú, régi civilizációjú Svájcban, annyi nemzetközi intézmény székhelyén, a nők 1971-ben járulhattak először az ország történelme során a választási urnákhoz. Franciaországban sem régi kellett a nők választójogosultsága.

A múltban — még a közelmúltban is — általában az volt a közfelfogás, hogy a nőnek a családban a helye, munka, szórakozás és véleménynyilvánítás szempontjából egyaránt. Ennek a felfogásnak bizonyos csökevényei még manapság is hatnak. Erre utal a párt Központi Bizottságának 1971. februári állásfoglalása, miszerint: „... amíg a nők egyenjogúsága, közjogi és politikai értelemben biztosított, addig érvényesülésüket

korlátozzák szemléleti problémák és a gazdasági lehetőségek.”

Miben mutatkozik a nagy változás a múlttal szemben? A rendszerváltozásban. A társadalmi rend átalakulása, alapjában változtatta meg ennek a kérdésnek a kezelését is. A múltban is voltak a nők jogait biztosító törvények, de a gazdasági életben a nő és a gyermeket elsősorban mint olcsóbb munkaeszt tartották számon. Ma viszont tervszerűen gondoskodnak a nők elhelyezéséről, lehetőségéről olyan területeken is, ahol a természeti vagy műszaki adottságok miatt a nők munkalehetősége korlátozott. Így például a bányavidékeken és a nehézipari központokban, tervszerűen létesítenek könnyűipari üzemeket a nők foglalkoztatására. Részbene az a szempont az irányadó a fővárosból kitelepítésre kerülő gyárrezslegeknél is.

Lássunk néhány számot az ipari munkában foglalkoztatottokról. A teljes munkaidőben foglalkoztatottak száma 1970 végén országosan 1573171 volt az iparban. Ebből a nők száma 655069 volt, az összlétszám 41,6 százaléka. A munkások létszáma ebből 1193277 volt, amiből női munkás 474013, azaz az összlétszám 39,7 százaléka. Az adminisztrációban viszont nagy többségben dolgoztak nők, espedig 144805 adminisztratív

dolgozó közül 110612, tehát 76,4 százalék, több mint háromnegyede a teljes létszámnak. Műszaki dolgozó viszont a 152154 közül csak 30165, vagyis 19,8 százalék, tehát egyötödénél kevesebb volt a nők száma. A vezető állásokban is egyelőre kevés, de fokozatosan emelkedő a létszámuk. Legnagyobb a százalékarányuk továbbra is a bedolgozó szakmában, 93,0 százalék és a fiatalok kisegítő kategóriájában, ahol meghaladják a 80 százalékot.

A női munkaerő térhódítását természetesen nem csupán a jószándék és a társadalmi berendezkedés határozza meg, hanem bizonyos alkati körülmények, természetből folyó adottságok is. Így érthető, hogy míg a nehéziparban foglalkoztatott nők száma az összlétszám egyharmadát sem éri el, pontosabban 31,8 százalék, a könnyűiparban jelentős többségben dolgoznak, mint ahogy az összes foglalkoztatottak 67,9 százaléka nő. A nehézipar ágazatai közül csak a hűtőszekrényiparban vannak a nők többségben 54,3 százalékos arányszámmal. A könnyűipari ágazatok közül viszont a nyomdaiparban 53,3, a papíriparban 50,3, a textiliparban 68,7, a bőr- és szőrmepárban 60,8, a ruházati iparban 80,8, kézimunka- és háziiparban pedig 88,3 százalék a női dolgozók száma.

Műszaki tudással — munkásszemponttal

— Előfordult, hogy fölkerített bennünket fizikai munkára is. Mert nagy volt a munkaerőhiány. Vagyunk egy páran, akik hosszabb időt is töltöttünk lent a munkatermekben, ott, ahol bizony két kézzel, jó erősen meg kell fogni a dolog végét. Így aztán volt alkalmunk tapasztalni személyesen is, mi az, ami nehéz, ami gondot okoz — egyezőval, amin nekünk kellene segítenünk.

Fiatal műszakiaktól hallottam a fenti mondatokat; az elbeszél munkálkodás színhelye a kábelgyár volt. S hogy miért látom szűkebbnek idezni mindezt? Korántsem azért, mert a fizikai dolgozók helyét célszerűnek látnám magasabb műszaki képesítésű fiatalokkal betölteni. Ez nyilván egyedi eset, kényszerhelyzet volt, de apórot ad néhány tanulságos megállapítást.

Először is: ahogyan beszéltek róla. A fizikai munkától való ódzkodást annyi helyen tapasztalni! Itt nyomát se éreztem, se szóban, se hangszóval. Sőt: mintegy tanulmányi alkalomnak tekintették, ezek a huszoneves fiatal emberek. Erzékelési lehetőségeik: jó, jó, de nyolcórán keresztül vajon miként bírkoznak vele? Milyen műszaki „fogásokkal” lehetne győzelemesebb ez a birkózás? Hogyan javíthatnánk, könnyíthetnénk, gyorsíthatnánk?

Más szóval: éltek az alkalmazkodással, oldalról vizsgálják minden adottságot. S ugyanakkor a hasznos változtatásokra képes műszaki szakember tekintetével is. Munkát könnyítik egyszerűsítések, újítások születnek, s van-

nak készülőben ennek nyomán.

Jó dolog ez? Jó és követendő. A közmondás szerint „minden kárnak van egy haszna” — itt a létszámhiány gondjából hasznos javaslatok is származtak: a közvetlen tapasztalatok révén. Világért se mondom, hogy most már állítsuk oda a műszakiakat hónapszám dolgozni a gép mellé — nem, ezt a példát nem így kell követni.

A szemléletet: a fizikai munka, a kétkézi dolgozó iránti tisztelt szemléletét kell erősíteni. A beszűkülés, az irodához kötődés, a nemegyszer már elzárkózásnak tűnő mentalitással szemben. Mert nem az a baj, ha egy nagy gyár igazgatója nem jár le sürün az üzemcsarnokokba, nem igyekszik minél többször kezét szorítani egy-egy munkással — természetesen ennek is megvan időnként a maga vitathatatlansága a megbecsülés jelképeként. De ennél sokkal fontosabb, sőt: egyszerűen nélkülözhetetlen, hogy az egyes műszakiak, a művezetők, és más, a középvezetési elhelyezkedő szakemberek szemlélete mélyen „munkáspárti” legyen, a legteljesebb figyelem és segítőkészség értelmében. Hogy a termelés-megvalósítás nehézségeire nyitott szemmel minél többet legyenek a dolgozók között, hogy az együttműködéshez szükséges jó légkört, s ennek alapján a bizalmat megteremték.

Vagyis tulajdonképpen arról van szó, hogy mindezt úgy történjék minden, ahogy az természetes a mi társadalmunkban. S. M.

Színpadon az Aranykoporsó

Evekkel ezelőtt zajos vita zajlott le a hasábon Móra Ferenc híres regényének, az Aranykoporsó színpadi bemutatójáról, amely végül is a színház ügytelensége és tehetetlensége miatt elmaradt. S mint már annyiszor, Budapest most is megelőzte az egyébként kezdeményező Szegedet. A fővárosban már látható a híres regény dramatizált változata. Igaz, „csak” a Bartók gyerekszínjárában, s nyilvánvalóan az ifjúság számára átdolgozott formában. De hűségesen és ügyesen. Kárpáthy Gyula dramatizálása pontosan követi — illusztrálja az eredeti mű cselekményét, s rövidíti is természetesen.

A tartalmas-hangulatos

előadást Egri István rendezte. Néhány név az előkelő szereposztásból: Bicskey Tibor (Diocletianus), Lukács Margit (a felesége), Basilides Zoltán (Caesar), Gelley Kornél (főpap), Kovács István (Gránátvirág) és végül, aki a gyerekeknek is és nekem is legjobban tetszett: Venczel Vera, a kis Tit.

A darab előadását — tekintve, hogy ifjúsági változat — a szegedi nagyszínházban természetesen nem javasolom. De nemrég hallottam, hogy Szegeden most érlelődik vajdúdik egy gyerekszínjárási terve. Ott talán, ha lesz belőle valami, gondolni lehetne a bemutatására.

Ö. L.

Tanulmányoktól a kísérletekig

Rajzokat, festményeket, szobrokat és néhány kerámiát láthatunk a November 7. művelődési központ képzőművész-körének kiállításán, amelyet kedden este nyitott meg a szakkör egyik vezetője, Fritz Mihály szobrászművész. Helyet kaptak a válogatásban a szakkör foglalkozásainak készült tanulmányjellegű munkái, és az otthoni próbálkozások is.

Legszokadalóbb és legeredetibb bemutatózó Czako Gábor. Karakterszoborportréjától a miniatűr grafikonoktól a szürrealista olajkísérletekig széles skálán próbálkozik Szép, megértelt megoldásokat építve találhatunk munkái között, mint az útkeresés szinte törvényszerű félrelépéseit. A szép leányportrék és líraiak megoldott napraforgós csendélet Gémes Katalin legszínvonalasabb munkái. Kulcsár Ágnes vöröskréta mozdulatrajzaiba a tanulmányjellegűt együttérzéssel, érzékeny írást tudott megfogalmazni. Mráz János dekoratív gyár-ábrázolásait és grafikai munkáit érdemes megismerni. Albert László széles ecsetkezelésű szürke-fehérekete tájképein a festőiség és grafikuság harmóniáját keresi. Zólyom Lajos táj-ábrázolásai nagyvonalúságba és kicsinyességbe fulladtak. Juhász Istvánnak izgalmas vonaljátékú monotípiái szerethetnek híveket. Szép, Bruttó Mária merengő akvarellportréja és a tizenkét éves Szórády István ceruzarajza is fel kell figyelni. Stantzel Antal precíz elkészített szoborportrékkal jelentkezt.

Mintha kicsit „öreges” lenne ez az amatőr-kiállítás. Kevés benne az erő, az öltettség. Pedig a biztos rajz-

tudás az érzékeny látásmód feljogosítana egyeseket a továbblépésre.

KÉPERNYŐ

Postafiók 250

Ide kérték, két műsorban is, a leveleket kedden este a képernyőre. Nem mintha a postai forgalom szűkében lennének az idezendő adások szerkesztői — inkább mert intenzív közönségszolgálatot teljesítenek.

AZ ÖNÖK KÉRTEK... stábja például kifejezetten a nézőre hagyatkozik. Az effajta kíváncsiságú, a rádiós történetek régi slágere, a televízió mostanában kezd felfedezni, s hogy milyen sikerrel, arról Kállai István sorozatai is árulkodtak. Az Önök kérték szabaddb, kötetlenebb forma: témaszigorítás nélkül, legfeljebb az egyes számok diszkrétterbb terjedelmére, időtartamára figyelve, gazdagon tallózzhat az archívumban, vidám jelenettől a beatig, verstől a kabaréig, sporttól a krimiparódiáig minden beletér. A múltat visszalapozni, a szórakoztató műsorok sikerének ízeit újra köztolni, vagy a kiha-gyott élményt bepótolni jó; nem kevesebb mint 90 ezer levél írója vallotta be a közelmúltban, a szám figyel-

meztetően nagy. Kedden este Szepesi Györgyöt kellett vendégül látni ahhoz, hogy szó essék a műsorbővítés kíváncsalmiról is. „Sajnos a műsoridő” — panaszkodott Deák István rendező, szóval a műsoridő náluk is szűkre szabott. Vajon miért?

A JOGI ESETEK szintén fiatal, praktikus vállalkozása a televíziósnak. Olyan típusú témákat tárgyal, ahol a jogi gyakorlat látszólag bonyolultabb, a laikus egyéni szempontjára hagyatkozik, rokonszenvétől vagy ellen-szenvétől ténne függővé a kérdést akkor, amikor a jognak egyértelműen kell fogalmaznia. Mint legutóbb az örökbe fogadás, a holtá nyilvánított és megkerült házastárs vagy az elhagyott gyermek esetében. A sorozat hasznos műsornak indult, s néhány adása igazolta önmagát: van benne fantázia. Ezért lehetne elgondolkodni, hogyan színesíthető, miként tehetnéke elevenebbé a televízió sajátos eszközeivel. Mert jelenlegi szemléltető módszere a megfűstelt önmagok áldramatizált amatőr-színpada tudatosan komponált jelenetnek gyenge, a valóságnak meg hamis. A szakértők szigorú ön-azonosítást, a szereplők fölé terpeszkedő paragrafus zord emblémáját elnézve valami feszélyezett ünnepélyesség, pátoszhangulat keríti hatalmába a nézőt, de a közreműködőket is. Feloldódhat-nának.

N. I.

Pályázat

A Művelődésügyi Minisztérium — együttműködve a SZOT-tal és a KISZ Központi Bizottságával — az idén is meghirdeti a „Kiváló könyvtár”, és „Kiváló művelődési otthon” pályázatot. A pályázaton részt vehetnek a tanácsok, a szakszervezetek és a KISZ által fenntartott, vagy közösen működtetett önálló intézmények.

A fő cél, hogy a közművelődési könyvtárak és a művelődési otthonok működési területükön hatékony segítői legyenek a műveltség szint emelésének, tájékoztatásnak napjaink társadalmi, termelési kérdéseiben, járuljanak hozzá a szocialista gondolkodásmód, életfelfogás és erkölcsi kitéjesedéséhez, legyenek a szocialista közgondolkodás fejlesztésének társadalmi fórumai. A „Kiváló” címért induló verseny jó alkalom arra is, hogy a könyvtárak és művelődési otthonok méltó módon emlékezzenek meg Pétőfi Sándor születése 150. és Dózsa György születése 500. évfordulójáról.

A pályázati jelentkezést az intézményeknek és fenntartóknak — a megyei kivételével — 1972. január 31-ig kell eljuttatniuk a járási hivatalok, valamint a városi (fővárosban kerületi) tanácsok művelődésügyi (népművelési) osztályához. A nevezéshez csatolni kell az intézmény munkáját, működési körülményeit, továbbá a pályázati időszakra tett vállalását tartalmazó önjelentést, amelyet kiegészít a fenntartónak az intézmény támogatására felajánlott vállalása is. A pályázaton részt vevő intézmények megvele, fővárosi jegyzékét 1972. március 1-ig kell megküldeni a Művelődésügyi Minisztérium közművelődési főosztályának.

Színházi esték Újszegeden

A meghívó ugyanolyan izgalmas, mint eddig. Belső oldalán megtaláljuk az előadóművész fényképét, az előadott művek szerzőinek nevét, mint eddig. A szíves invitálás szövege sem változott, csak mint eddig, az előadások sorszáma és a dátum. Miért fontos ez? Mert Újlaky Károly keddi előadástestje a Színházi esték Újszegeden sorozat tizedik előadása volt. A November 7. Művelődési Központ sikeres estjének „jubileumán”, a fiatal színművészeknek, a Szegedi Nemzeti Színház tagjának produkciójáról had szójunk a sorozat címe alatt.

A „Ha egy kürtöm lehetne...” című görög estét összeállította (G. Selymes Judit és Újlaky Károly) klasszikus és mai görög irodalmi alkotásokból válogattak, igényesen. A téma: szabadság. Ponto-

sabban: a szabadság mint az ember évezredes és mai harcainak célja-értelme; amelyet évezredekkel ezelőtt is, ma is egyforma hűvvel óhajtat; a szabadság, mint az emberi élet feltétele. Újlaky Károly jól választott. Az est első részére oda kellett figyelni: a művész intellektualizált, helyénvalón. A második részre lehetetlen volt nem figyelni: az előadó magával ragadta a közönséget, értelemre és érzelmekre tudott hatni egyforma erővel.

A címadó verset Beloitannisz övegye írta. Hallhatunk részletet Homérosz Illiaszából, Aiszkhülosz, Euripidész, Kazantzakis műveiből, hogy csak néhányat említsük. A kísértőzene kiválasztása telitalálat. Theodorakis muzsikája kiegészítette, felerősítette, alátámasztotta a szót.

S. E.

Eladó

Hódmezővásárhely, Nádor u. 20. sz. alatt

450 négyszögöl telek,

valamint

a rajta levő házingatlan

Erdeklődni: TÚZEP V. Szeged, Csongrádi sgt. 12. Telefon: 15-645.

Bá.ványért — 200 ezer forint

Belföldön rekordnak számító áron kelt el a Hortobágyi Állami Gazdaság kiváló sportlova, a „Bá.vány”. Kétszázezer forintért vette meg a kitudó, sok versenyen első helyezést elért, remekül futó és ugró paripát a

Honvéd Sportegyesület lovaszakosztálya. „Bá.ványt” a gazdaság mátai lovastelepén nevelték és tanították be. Legutóbbi nagy sikere Eperjesen volt: a kitarasos magasugratásban lett a győztes.

A Dorozsmai Költészetési Üzem

építési, felújítási és karbantartási munkákat

magánosoktól és vállalatoktól 1972. és 1973. évre

elvállal

Dorozsmán és a környező községekben. Cím: Dorozsma, Arany János u. 3. Telefon: 167.